

PELIMANNIN ALA-ASTE, ETELÄ-KAARELA.
ARKKITEHTITOIMISTO KARI JÄRVINEN JA
TIMO AIRAS 1980. PURETTU 2019. KUVA
MATTI KARJANOJA, HKM, 1981

MARJO MELA

Opettajan tulevaisuus

Suomessa syntyvyys on nyt poikkeuksellisen alhaisella tasolla. Monessa kunnassa tämä aiheuttaa isoja ongelmia varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Pienissä kylissä luokkien perustamista varten ei ole tarpeeksi lapsia, mutta kuinka kaukaa lapsia on tarkoituksenmukaista kyyditä kouluun? Peruskoulussa ei voi järjestää etäopetusta, eivätkä peruskoululaiset voi olla yksin opetustiloissa. Montako opettajaa tarvitaan ja kuinka montaa luokkastetta opetetaan yhdessä tilassa?

Suurissa kaupungeissa näitä ongelmia ei ole, sillä tilanne on päinvastainen: muuttoliikkeen myötä kaupunkien oppilasmäärät kasvavat ja tarvitaan lisää tilaa. Lukiolaisten määrä kasvaa ennusteiden mukaan aina 2030-luvulle saakka. Pienten kuntien lukiot tulevat olemaan suuressa

ahdingossa, kun taas Helsingissä opiskelijapaikkoja saatetaan tarvita lisääkin.

Kaupungeissa uudet koulut rakennetaan jo nyt liian pieniksi tai suunnitellaan muuten älyttömästi. Esimerkiksi joissain kouluissa luokkaan kuljetaan toisen opetustilan läpi. Tässä Rihvelin numerossa on arkkitehtuurin apulaisprofessorin kirjoittama artikkeli koulurakentamisesta. Artikkelista käy ilmi, että koulurakentamista on tutkittu erittäin vähän huolimatta sen suuresta yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Suomeen tulevat maahanmuuttajat sijoituvat todennäköisesti entistä enemmän suuriin kaupunkeihin, ja se näkyy ja tulee näkymään opettajan työssä. Jo nykyään oppilaiden integroitumisessa on ongelmia, joita tulisi kyetä ratkaisemaan, ja se ei tule olemaan helppoa. Yhteiskunnan rauhanomaisen kehityksen vuoksi jotain tulisi kuitenkin tehdä, sillä syrjäytymisen hinta on kova.

Koululaitoksen olisi myös syytä katsoa pei-

liin. Päästetäänkö oppilaat liian helpolla eteenpäin ilman opetussuunnitelman mukaisia tietoja ja taitoja? Toisella asteella ymmärtäminen ei voi jatkua samalla tavalla. Miten oppilaat saadaan tajuamaan, että tulevaisuuteen täytyy panostaa ja ilman sitä ei ole käytännössä tulevaisuutta?

Suomessa on pidetty koulutuksen tasa-arvoisuutta ihanteena, mutta käytännössä edelleen alemmista tuloiluokista hakeudutaan vähemmän korkeakouluopintoihin. Koulutus on suhteellisen periytyvää esimerkiksi lääkäreillä, mutta vaikkapa luokanopettajilla sosiaalinen tausta on huomattavasti tasaisempi.

Valtiontalouden heiketessä on jo väläytelty lukukausimaksuja yliopistoihin, ja muualla Euroopassa ne ovat jo käytäntö. Lukukausimaksujen suuruudessa on tosin suuria eroja: Saksassa korkeakoulujen lukukausimaksut ovat varsin kohtuullisia, mutta Britanniassa esimerkiksi opettajaksi opiskelevien lukukausimaksut ovat erittäin korkeita valmistumisen jälkeiseen palkkatasoon nähden.

Suomen talous ei käytännössä ole juuri kasvanut viimeiseen 17 vuoteen, ja koulutus tarvitsee enemmän rahaa tulevaisuudessa niin kuin moni muukin asia. Taloudelta tiedetään odottaa varsin hidasta kasvua, sillä tällä hetkellä kasvutekijöitä ei ole juuri näkyvissä. Lisäksi Suomi on velkaantunut poikkeuksellisen paljon todella nopeasti. Valtio ei myöskään ole ainoa, joka on velkaantunut, vaan myös kunnat ovat talousvaikeuksissa.

Näyttää siltä, että rahaa ei ole tulossa mistään lisää, sillä se edellyttäisi talouskasvua. Ovat seuraavat hallitukset pohjaltaan millaisia hyvänsä, ei päättäjiä käy kateeksi, sillä yhteiskunnallisia ongelmia tulisi ratkoa entistä pienemmällä resurssilla huoltosuhteen heikentyessä koko ajan.

Opettajia on lähivuosina siirtymässä sanokoin joukoin eläkkeelle, ja suurissa kaupungeissa tulee olemaan opettajille työpaikkoja, mutta minkälaista on tulevaisuuden opettajan työ?

Uskoakseni se on edelleen opettamista, sillä tekoäly ei voi korvata opettajaa kuin osittain. Opettajat opettavat siis tulevaisuudessakin, mutta mitä, on kokonaan toinen kysymys.

Koulu perustuu traditioille, ja niiden muuttuminen on hyvin hidasta. Opiskellaanko esimerkiksi kieliä tulevaisuudessa vähemmän, kun käännöskoneet kehittyvät vielä? Millaista medialukutaitoa tarvitsemme algoritmeja vastaan? Jatkuuko osaamistason lasku vai kääntyykö se nousuun? Millaisia käytännön taitoja tarvitaan?

Voidaan myös kysyä, millaisia haasteita ilmastonmuutoksesta seuraa koulutukselle ja koulurakentamiselle. Tulevaisuudessa Suomessa on lämpimämpää ja sateisempää kuin aikaisemmin. Tarkoittaako tämä kasvavia homeongelmia kouluissa? Tästä en juuri ole nähnyt keskustelua. Kuitenkin se on tulevaisuutta.

Nähtäväksi jää myös, onko opettajan ammatti vetovoimainen tulevaisuudessa, kun jo nyt on vaikeuksia täyttää aineenopettajien koulutuspaikkoja. Luokanopettajan koulutus on onneksi toistaiseksi kiinnostanut opiskelijoita. Muualla Euroopassa on ollut pitemmän aikaa vaikeuksia saada opiskelijoita opettajakoulutukseen.

Yhteiskunnallisia haasteita tulee olemaan paljon, ja opettajilla tulee olemaan melkoinen haaste julkisen sektorin ammattilaisina pitää puoliaan edunvalvonnassa.

MARJO MELA
PÄÄTOIMITTAJA

